

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **Júl 2018**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy

Rast HDP za január – jún 2018 dosiahol 4,1 %, krátkodobý ekonomický indikátor, ktorý zahŕňa dynamiku rastu 6 hlavných odvetví (priemysel, poľnohospodárstvo, stavebníctvo, obchod, doprava, komunikácie) predstavoval 105,2 %. **Ročná miera inflácie** (jún 2018 oproti decembru 2017) bola **2,6 %**, v medziročnom vyjadrení činila 5,9 % oproti 7,5 % v júni 2017. V súvislosti s postupným poklesom miery inflácie znížila Národná banka Kazachstanu základnú úrokovú sadzbu z 10,25 % v decembri 2017 na 9,0 % koncom júna 2018. **Medzinárodné rezervy** Kazachstanu k 01.06.2018 dosiahli **89,9 mld. USD** a medziročne sa znížili o 3,5 %, z čoho **aktíva Národného fondu** predstavovali 59,2 mld. USD (pokles o 6,1 %). Aktíva v zlate boli 30,7 mld. USD (+1,8 %). **Miera nezamestnanosti** v júni 2018 dosiahla 4,8 %.

V priebehu januára-júna 2018 možno pozorovať pozitívnu dynamiku rastu objemu produkcie v sektore služieb, hlavne v **obchode a telekomunikačných službách** (5,9 %), tiež v **priemysle** (5,2 %), doprave (4,9 %), poľnohospodárstve (4,0 %) a stavebníctve (3,8 %). V banskom a ťažobnom priemysle sa najviac darilo **ťažbe železnej rudy** (7,7 %), rástla aj ťažba zemného plynu (6,4 %) a ropy (6,2 %). **Z jednotlivých priemyselných odvetví najvýraznejšie rastie strojárka výroba (17,2 %)**, výroba tabakových produktov (14,2 %), papiera (12,0 %), chemických produktov (11,0 %), potravín (5,2 %). V regionálnom pohľade bol rast produkcie v priemysle zaznamenaný v 14 zo 17 regiónov. K poklesu priemyselnej produkcie došlo v Turkestanskej (-5,1 %), Kyzylordskej (-4,7 %) a Západokazašskej oblasti (-1,4 %).

Investície do základného kapitálu firiem za január-jún 2018 dosiahli 4 529,8 mld. KZT (11,3 mld. EUR) a medziročne sa zvýšili o 25,8 %. Prevládajúcim zdrojom investícií boli vlastné prostriedky firiem, ktoré vložili do svojho rozvoja 3 332,7 mld. KZT (8,2 mld. EUR) alebo 73,6 % celkových investícií do základného kapitálu. **Hlavný podiel investícií smeroval do banského a ťažobného priemyslu (43,1 %)**, menej už do operácií s nehnuteľným majetkom (12,8 %), dopravy a skladovania (12,3 %). Veľké firmy v uvedenom období investovali 2 601,7 mld. KZT, čo predstavuje 57 % celkových investícií.

Príjmy štátneho rozpočtu za 1-6/2018 boli 5 265,1 mld. KZT (nárast oproti plánu o 1,5 %, 12,9 mld. EUR), výdavky činili 5 393,9 mld. KZT (-1,0 %, 13,2 mld. EUR), rozpočtový deficit dosiahol 0,1 % HDP. Saldo **bežného účtu platobnej bilancie** za 1. štvrtrok 2018 skončilo prebytkom na úrovni 592,9 mil. USD (-0,4 % HDP). Čistý prílev zahraničných investícií v uvedenom období predstavoval 3 582,1 mil. USD a oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka sa znížil o 9,1 %.

Prezident N. Nazarbajev na stretnutí s vedením centrálnej banky 16.7. uviedol, že **vláda doposiaľ poskytla 3 bil. KZT (7,4 mld. EUR) na ozdravenie bankového sektora**. Vzhľadom na stabilný vývoj situácie na devízovom trhu, sprevádzaným pozitívnym rastom ekonomiky a poklesom medziročnej inflácie preto podľa neho nadišiel čas, aby banky podstatne aktívnejšie začali poskytovať úvery hlavne malým a stredným podnikom.

Celkové vlastné imanie bankového sektora k 1.7.2018 predstavovalo 3 044,8 mld. KZT (7,5 mld. EUR) a medziročne sa zvýšilo o 0,5 %. **Celkové aktíva boli 24,25 bil. KZT (59,5 mld. EUR)**; hlavnú časť v ich štruktúre predstavovali úvery (51,3 %), cenné papiere (19,0 %), hotovosť, drahé kovy a korešpondenčné účty (12,0 %). Objem poskytnutých úverov s dobou platnosti nad 90 dní (**NPL – non performing loans**) bol pomerne vysoký – 1,18 bil. KZT (2,9 mld. EUR) alebo **8,75 % celkového portfólia**.

Výmenný kurz národnej meny tenge KZT voči USD (hlavná referenčná mena) sa v priebehu júna 2018 pohyboval v rozmedzí 330,73 – 341,31 KZT/1 USD a za mesiac oslabil o 3,6 %, od začiatku r. 2018 celkovo o 2,6 %. Koncom júla 2018 však poklesol na 346,98 KZT/ 1 USD, čo je najnižšia hodnota od začiatku r. 2018. Politika tzv. voľne plávajúceho kurzu KZT voči USD však podľa vyjadrenia centrálnej banky Kazachstanu ostáva nezmenená a neplánuje väčšie intervencie aj napriek tomu, že KZT za júl 2018 už oslabil o 5,44 %. Experti odhadujú, že výmenný kurz bude ďalej klesať až na hranicu 351 KZT/1 USD.

Priemerná nominálna mesačná mzda v 2. štvrtroku 2018 bola 162,751 tis. KZT (399 EUR), jej index v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje 108,5 %, v reálnom vyjadrení 102,2 %. Najvyššie mzdy sú v sektore finančných a poisťovacích služieb (335,3 tis. KZT, 823 EUR), profesionálnej, vedeckej a technickej činnosti (273,2 tis. KZT, 671 EUR) a naopak najmenej sa zarába v poľnohospodárstve, lesnom a rybnom hospodárstve (93,7 tis. KZT, 230 EUR). V regionálnom pohľade sú najvyššie mzdy v Atyrauskej oblasti (291,3 tis. KZT, 715 EUR) a najnižšie v Žambylskej oblasti (111,2 tis. KZT, 273 EUR).

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem

Investície do rozvoja Astany

Komplexný vládny plán rozvoja hlavného mesta Astany a zabezpečenia jej inžiniersko-dopravnej infraštruktúry na r. 2019-2023 bol 9.7. prestavený na (formálnu) verejnú diskusiu. V priebehu nasledujúcich **5 rokov** bude do rozvoja mesta investovaných **1,7 bil. KZT (4,2 mld. EUR)**, hlavnú časť (1 bil. KZT, 2,5 mld. EUR) poskytne štátny rozpočet. Zvyšná suma sa rozdelí medzi ostatné zdroje, kde okrem miestneho rozpočtu figuruje aj emisia cenných papierov za 72 mld. KZT (177 mil. EUR) a ponuka verejno-súkromných (PPP) projektov za 83 mld. KZT (204 mil. EUR).

Akim (primátor) Astany A. Isekešev informoval 11.7., že v hlavnom meste sa v súčasnosti registruje každý mesiac až **2,2 tis. nových firiem** a ich počet za 5 mesiacov r. 2018 dosiahol 106,5 tis. pri medziročnom náraste o 10,7 %. Ako uviedol, firmy od začiatku r. 2018 investovali do svojho rozvoja v Astane 443,1 mld. KZT (1,1 mld. EUR).

Počet ekonomických migrantov sa zvyšuje

Kazachstan má pomerne prísne pravidlá na zamestnávanie cudzincov a povolenia udeľuje na 1 až 3 mesiace, max. na 1 rok. Napriek tomu sa ich počet postupne zvyšuje. Zatiaľ čo v r. 2016 to bolo 9,2 tis. osôb, v r. 2017 sa tento počet zvýšil na viac ako 11 tis. a za 6 mesiacov r. 2018 už dosiahol 6,447 tis. osôb. V Kazachstane pracujú v súčasnosti hlavne občania Uzbekistanu, Azerbajdžanu a Tadžikistanu, ktorí však často vykonávajú iba tie najmenej kvalifikované práce.

Otvorenie finančného centra v Astane

Dňa 5.7. sa v Astane uskutočnilo oficiálne otvorenie medzinárodného finančného centra **Astana International Finance Center**, AIFC (www.aifc.kz), v ktorom sa už doposiaľ zaregistrovalo 55 kazašských a zahraničných firiem. Jeho súčasťou bude aj **nová burza cenných papierov AIX** (www.aix.kz), ktorá bude predstavovať kľúčovú platformu druhej vlny privatizácie 9 veľkých štátnych firiem formou prvej verejnej ponuky akcií (IPO). Fond Hodvábnej cesty plánuje investovať prostredníctvom centra AIFC 2 mld. USD do rozvoja kazašskej dopravnej a logistickej infraštruktúry.

Výroba osobných automobilov

Domáca výroba osobných automobilov rastie, absolútne čísla ostávajú z pohľadu výrobných kapacít slovenských automobiliek skôr symbolické. Tak možno charakterizovať informáciu Zväzu automobilového priemyslu Kazachstanu **KazAvtoProm** (<http://kazautoprom.kz/>) z 25.7., podľa ktorého bolo v 1. polroku 2018 vyrobených (skôr zmontovaných z dovezených dielov) celkovo **13,725 tis. osobných vozidiel**, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje **nárast o 76,4 %**. Hlavná časť vozidiel zišla z výrobných pásov 2 automobiliek – **Azia Avto** (АО «АЗИЯ АВТО», 8,573 áut alebo 62,5 %, <http://aziaavto.kz/ru>) a **SarjarkaAvtoProm** (ТОО «СарыаркаАвтоПром», 5,152 ks alebo 37,5 %, <http://sap.com.kz/>). Prakticky celá produkcia osobných vozidiel v 1. polroku 2018 (s výnimkou malých zásielok, hlavne pre čínskych odberateľov – spolu 1,5 tis. vozidiel) bola určená pre domáci trh, kde jej podiel dosiahol 47 % z celkového počtu predaných osobných vozidiel. Kazašský automobilový priemysel okrem osobných áut vyprodukoval ešte malé objemy nákladných vozidiel (486 ks), autobusov (153), špecializovanej techniky (86) a prívesov (210 ks).

Predaj nových vozidiel rastie

Za prvý polrok 2018 sa v Kazachstane predalo **25,989 tis.** nových osobných motorových vozidiel, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje zvýšenie objemu o **38 %**. Celkové výdavky na nákup vozidiel dosiahli 214,3 mld. KZT (653,3 mil. USD) pri medziročnom náraste o 43 %. Podiel domácej produkcie dosiahol 47,1 % (12,237 tis. vozidiel). Najpredávanejšími značkami sú Lada (5,879 tis. áut), Toyota (5,599 tis.) a Hyundai (3,398 tis. vozidiel); vozidiel KIA Sportage sa predalo 599 kusov. Geografické rozdelenie predaja iba potvrdzuje kľúčové postavenie Almaty a Astany z pohľadu kúpnej sily obyvateľstva. Spolu tieto mestá pokryli 45 % všetkých predaných vozidiel v krajine za 1. polrok 2018. Tržby autopredajcov pritom v júni 2018 zaznamenali trojročný rekord (49 mld. KZT, 146 mil. USD).

Kľúčový zbrojársky podnik znovu v štátnych rukách

Štátna akciová spoločnosť **Kazakhstan Engineering** (<http://ke.kz/>), ktorá bola nedávno (tender končil 30.4.2018) ponúknutá na predaj v rámci druhej vlny privatizácie, bude na základe rozhodnutia vlády publikovaného 13.7. vrátená zo správy fondu Samruk-Kazyna späť pod kontrolu Ministerstva obranného, leteckého a kozmického priemyslu Kazachstanu. Ide pritom o kľúčový holding kazašského obranného priemyslu, ktorý združuje 26 organizácií a 14 výrobných podnikov.

Ako podporovať inomingový cestovný ruch

Národná agentúra na podporu cestovného ruchu Kazakh Tourism začala 18.7. trojmesačnú expedíciu 140 domácich a zahraničných novinárov, profesionálov z oblasti cestovného ruchu, politikov a mediálne známych osobností, ktorí budú cestovať po hlavných pamätihodnostiach

Kazachstanu s priebežnými reportážami zverejňovanými denne na stanici Kazakh TV (<http://kazakh-tv.kz/>). Súčasťou projektu je aj trasa obnovenej Hodvábnej cesty, vedúcej cez Turkestanskú, Žambylskú a Almatinskú oblasť, kde sa k účastníkom pochodu pripojí tím National Geographic. Cieľom projektu okrem propagácie domáceho cestovného ruchu je vytypovať nové infraštruktúrne riešenia, nevyhnutné pre rozvoj cestovného ruchu v jednotlivých oblastiach Kazachstanu.

Nový nástroj na riešenie problému s tieňovou ekonomikou

Rezort financií oznámil 18.7., že v snahe lepšie kontrolovať príjmy občanov a bojovať s tieňovou ekonomikou **bude od 1. januára 2020 zavedený povinný systém deklarácie príjmov** všetkých občanov Kazachstanu, vrátane osôb s povolením na pobyt, vo veku nad 18 rokov (aj mladších, pokiaľ vlastní majetkové podiely), ako aj cudzincov, pokiaľ budú vlastníť majetok na území krajiny. **Uvedené opatrenie sa bude týkať 12,9 milióna osôb** (Kazachstan má v súčasnosti celkovo 18,2 mil. obyvateľov). Občania takisto nebudú mať právo uchovávať doma v hotovosti viac ako 12 mil. KZT (29,5 tis. EUR), vyššiu sumu musia už uložiť do banky. Majetkové priznanie bude obsahovať stav k 1. januáru 2019 a fyzické osoby v ňom budú povinné uviesť okrem svojho majetku aj všetky svoje bankové účty a prípadné finančné záväzky.

Boj s korupciou

Podľa informácie Agentúry pre štátnu správu a boj proti korupcii Kazachstanu z 23.7. **bolo v 1. polroku 2018 obvinených z korupcie viac ako 700 verejných činiteľov**. Medzi nimi je 18 predstaviteľov orgánov s celorepublikovou, 55 regionálnou a 101 s municipálnou pôsobnosťou, vrátane dvoch námestníkov ministra energetiky, generálneho tajomníka rezortu zahraničných vecí, vedúcich a zástupcov vedúcich oddelení ministerstvo poľnohospodárstva, vrcholových manažérov národných spoločností, vedúcich orgánov činných v trestnom konaní a sudcov. Celkové spôsobené škody sa odhadujú na 9,7 mld. KZT (23,8 mil. EUR), čo je o 4 mld. KZT (9,8 mil. EUR) viac ako v rovnakom období minulého roka.

Štát investuje do vzdelania

Ministerstvo vzdelávania a vedy Kazachstanu informovalo 19.7., že unikátny vládny **štipendijný program Bolašak** v súčasnosti využíva 1 243 študentov, predovšetkým v oblasti magisterského (1 053) a doktorandského štúdia (122). Hlavná časť z nich študuje vo Veľkej a Írsku (48,5 %), USA a Kanade (36,2 %), záujem o Európu je menší (5,8 %). Za 25 rokov fungovania programu Bolašak už 12 974 občanov Kazachstanu získalo možnosť bezplatne študovať na najlepších svetových univerzitách. Ministerstvo zároveň informovalo, že v nastávajúcom školskom roku 2018/19 dostane 20 tis. Kazachov možnosť študovať prostredníctvom grantov na univerzitách v zahraničí vďaka uzatvoreným medzivládnym dohodám.

Nový program podpory bývania sa ujal

Ministerstvo pre investície a rozvoj Kazachstanu informovalo 23.7., že nový vládny program podpory bývania a poskytovania výhodných hypoték s označením „**7-20-25**“ (7 % úrok, 20 % akontácia, úver na 25 rokov), ktorý bol predstavený iba nedávno na základe prezidentovej iniciatívy, sa stretol s veľkým záujmom zo strany občanov a na tento rok bude poskytnutých **6,6 tisíc úverov** na nákup prvého bývania v celkovej hodnote **100 mld. KZT (245 mil. EUR)**. Hypotekárne úvery na nákup bytov v novostavbách sa začali poskytovať od 4.7., banky však už evidujú viac ako 5,5 tisíc žiadostí, čo sa približuje kapacite na celý rok 2018.

Rozvoj verejno-súkromných partnerstiev (PPP)

Kazašské verejné inštitúcie mali k 12.7.2018 uzatvorených **228 zmlúv** so súkromnými partnermi o realizácii **240 PPP objektov**, ktorých celková hodnota predstavuje **792,8 mld. KZT (2 mld. EUR)**. Z pohľadu sektorového rozdelenia najviac PPP projektov je orientovaných na oblasť vzdelávania (117 projektov) a zdravotníctva (47). Úspešne sa realizujú aj projekty v sfére kultúry a športu, poľnohospodárstva, energetiky, bývania a komunálnych služieb. V súčasnosti sa v rôznych štádiách prípravy nachádza viac ako tisíc PPP projektov a ich suma sa odhaduje na 2,5 bil. KZT (6,2 mld. EUR). Medzi nimi je 21 projektov republikového významu. Dôležitú úlohu pri realizácii PPP projektov zohráva **16 regionálnych centier verejno-súkromného partnerstva**:

<http://kzppp.kz/wp-content/uploads/2018/03/Справочник-Центров-ГЧП-республики.pdf>

Komplexný obraz o tom, aké projekty sú v súčasnosti rozpracované a realizované v Kazachstane, možno získať prostredníctvom jednotnej databázy PPP projektov, ktorá je dostupná na adrese http://kzppp.kz/project_base.

Stav druhej vlny privatizácie

Vláda na svojom zasadnutí 17.7. prehodnotila plnenie Komplexného plánu privatizácie na roky 2016-2020. V súlade s plánom bolo z **887** subjektov doposiaľ ponúknutých na predaj **502** firiem, z ktorých **421 predaných** v celkovej hodnote **216 mld. KZT (530 mil. EUR)**. V štádiu reorganizácie alebo likvidácie sa nachádza 266 firiem. Plnenie plánu so zahrnutím reorganizovaných a likvidovaných firiem predstavuje 77,4 %. Zo 63 tzv. „top“ firiem určených na privatizáciu bolo doposiaľ predaných 15 v celkovej hodnote 110,5 mld. KZT (271 mil. EUR). Na realizáciu v tomto roku je naplánovaných 39 takýchto firiem. V prvom polroku 2018 ich bolo ponúknutých 8, predali sa však iba 2 firmy; ostatné sú v štádiu rokovania s potenciálnymi kupcami.

V priebehu **1. polroka 2018** bolo na predaj ponúknutých 89 subjektov, **privatizovaných bolo 39 firiem v celkovej hodnote 36 mld. KZT (88,4 mil. EUR)**. V prípade ďalších 15 subjektov bolo prijaté rozhodnutie o reorganizácii alebo likvidácii. Plán privatizácie je síce dimenzovaný na obdobie rokov 2016-2020, **prezident N. Nazarbajev však na zasadnutí Rady bezpečnosti štátu 30. mája 2018 povedal, že 2. vlnu privatizácie treba realizovať do konca tohto roka**. Určitým rizikom je, že až 62 predajov je naplánovaných na 4. štvrťrok 2018 (47 z toho na december 2018). Preto bolo navrhnuté preniesť tieto projekty na september-október 2018. **do konca r. 2018 by malo byť ponúknutých na predaj 87 subjektov**, z toho 20 v majetku štátu, 31 v komunálnej správe a 36 pod kontrolou kvázi verejného sektora. Subjektmi kvázi verejného sektora v Kazachstane sú štátne podniky, spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti, národné holdingy, ktorých účastníkom alebo akcionárom je štát, ako aj všetky dcérske, závislé a iné právnické osoby, ktoré sú k nim pridružené v súlade s platnou legislatívou Kazašskej republiky.

Na základe nedávno uskutočnenej inventarizácie bude do zoznamu privatizovaných subjektov **dodatočne zahrnutých 38 firiem** vo vlastníctve miestnych samospráv alebo poľnohospodárskych družstiev, pre ktoré ich súčasní majitelia budú musieť čo najskôr pripraviť potrebnú dokumentáciu a zahrnúť ju do spoločného registra cestovných máp privatizovaných subjektov.

Niektoré veľké spoločnosti by mali byť privatizované formou **prvej verejnej ponuky akcií (IPO)**, preto ministerstvo financií a národná banka v súčasnosti pripravujú doplnenia

k zákonu o trhu s cennými papiermi. Ich cieľom je zrušiť zákonné obmedzenia brániace verejnému predaju akcií štátnych spoločností, ktoré patria pod správu fondu národného majetku (nazývaný Fond národného blahobytu) **Samruk-Kazyna**. Fond k 1. júlu 2018 realizoval 80 svojich aktív v celkovej hodnote 139,78 mld. KZT (348 mil. EUR) a na likvidáciu alebo reorganizáciu postúpil 64 subjektov. Medzi jeho najvýznamnejšie projekty v najbližšej budúcnosti patrí IPO telekomunikačnej spoločnosti Kaztelekom, ťažobnej firmy Kazatomprom a leteckého prepravcu Air Astana.

Aktuálny stav privatizačného procesu možno sledovať v online režime na stránke štátneho registra druhej vlny privatizácie: <http://privatization.gosreestr.kz>.

Clearstream vstupuje na kazašský trh

Spoločnosť Clearstream, ktorá je vedúcim medzinárodným poskytovateľom služieb v oblasti obchodu s cennými papiermi, oznámila 30.7., že začína ponúkať služby aj na kazašskom trhu. Výsledkom bude, že zahraniční investori získajú priamy prístup na miestny trh **s vládnymi cennými papiermi a krátkodobými obligáciami Národnej banky Kazachstanu**. Korešpondenčnou bankou bude banka **Sitibank Kazakhstan** (Ситибанк Казахстан), ktorá je dcérskou spoločnosťou Citibank N.A. a na kazašskom trhu pôsobí už 25 rokov. Kazachstan sa takto pre spoločnosť Clearstream stáva 57. prístupovým miestom a pre Kazachstan prvou ICSD (International central securities depository) spoločnosťou pôsobiacou v krajine. Súčasťou mien používaných pri platbách bude aj miestny tenge (KZT). Guvernér Národnej banky Kazachstanu D. Akišev označil rozhodnutie spoločnosti Clearstream za významný krok pre rozvoj domáceho akciového trhu, ktorý umožní prepojiť účastníkov európskych a medzinárodných trhov s kazašským na základe uznávaných medzinárodných štandardov.

Globálny inovačný index 2018

Kazachstan sa v najnovšom ratingu inovačných krajín GII (Global Investment Index) zverejnenom 10.7. umiestnil na 74. mieste a oproti predchádzajúcemu roku sa zlepšil o 4 priečky (SR sa umiestnila na 36. mieste). Hodnotených bolo 80 rôznych ukazovateľov v 126 krajinách sveta. Viac info na: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>.

Elektronizácia zdravotníckych služieb

Ministerstvo zdravotníctva KZ oznámilo 27.7., že v rámci digitalizácie rezortu plánuje od 1.1.2019 úplne zrušiť papierovú dokumentáciu v oblasti zdravotnej starostlivosti a prejsť výlučne na elektronický formát. Zrušené budú evidenčné karty pacientov v ambulanciách, ktoré nahradí elektronický zdravotný pas.

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie

Zahraničné aktivity ropného gigantu

Spoločnosť **KazMunajGas International** (KMG International), ktorá je dcérou najväčšej štátnej ropnej spoločnosti KazMunajGas (89 tis. zamestnancov, spolu 190 firiem, <http://www.kmg.kz/rus/>), plánuje v rámci svojej stratégie do r. 2021 zvýšiť svoj trhovú podiel hneď v niekoľkých európskych krajinách: v Rumunsku z 3 % na 15 %; v Gruzínsku zo 17 % na 22 % a v Moldavsku z 23 % na 25 %. Uvažuje tiež s prenájmom ropného terminálu a skladovacích nádrží Srbsku a Macedónsku.

Ochranné opatrenia voči dovozu uránu

USA plánujú začať vyšetrovanie, či dovoz uránu z Kazachstanu, Ruskej federácie a Kanady neohrozuje ich národnú bezpečnosť a domácich producentov, ktorí v súčasnosti pokrývajú 5

% potrieb domáceho trhu. Ich snahou je však získať pre seba až 25 %, preto dôvod na zavedenie ochranných opatrení formou vyšších dovozných ciel sa určite nájde. Termín zavedenia sankcií nebol zatiaľ zverejnený, pre Kazachstan, ako svetovú jedničku v produkcii uránu, by však mohol predstavovať veľký problém.

Kazachstan nebude zvyšovať ťažbu ropy

Minister energetiky K. Bozumbajev informoval 20.7., že Kazachstan, nezávisle od rozhodnutia OPEC+ podporiť rast ťažby ropy, ponechá v tomto roku dennú ťažbu na úrovni **1,8 mil. barelov**. Závazok Kazachstanu v rámci OPEC+ pritom predstavoval **1,68 mil. bpd**, krajina ho však nedodržiavala od minuloročného rozšírenia ťažby na offshorovom poli v Kašagane. Za 6 mesiacov r. 2018 bolo v Kazachstane vyťažených 45,2 mil. ton ropy pri medziročnom náraste o 6,2 %. Z jednotlivých nálezísk sa najviac ropy vyťažilo v Tengize (14,7 mil. ton), Karačaganaku (6,4 mil. ton) a Kašagane (6,2 mil. ton). Celkový export ropy predstavoval 36,5 mil. ton (+6,0 %). 3 domáce rafinérie spracovali 7,7 mil. ton ropy a vyrobili 5,4 mil. ton ropných produktov (+1,5 %).

Výstavba novej veternej elektrárne

Vedenie Mangistauskej oblasti podpísalo 23.7. dohodu s čínskou firmou Horgos Jiuhe SilkBridge New Energy Co. o financovaní a výstavbe veternej elektrárne s inštalovanou kapacitou 42 MW. 17 veterných generátorov v hodnote 60 mil. USD začne kazašská stavebná spoločnosť TOO SoutWindPower inštalovať už v auguste 2018 v blízkosti mesta Fort Ševčenko na pobreží Kaspického mora s plánovaným ukončením prác v 1. polroku 2019. Projekt je pre Kazachstan veľmi dôležitý, nakoľko v súčasnosti má v prevádzke jediný veterný park s podobnou kapacitou – 45 MW elektrárne Enejmentau v Akmolinskej oblasti.

4. Doprava / tranzitné koridory / Hodvábna cesta / projekt OBOR

Letisko Astana zvyšuje počty pasažierov

Letisko N. Nazarbajeva v hlavnom meste Astane vybavilo **2,145 mil. pasažierov** za prvý polrok 2018 pri medziročnom náraste o **17 %**. Na vnútorných linkách bolo vypravených 1,347 mil. klientov (+12 %) a na medzinárodných 798 tis. osôb (+26 %). Z letiska je v súčasnosti vypravovaných 21 vnútroštátnych a 36 medzinárodných pravidelných liniek. V r. 2017 letisko po prvýkrát v histórii vybavilo viac ako 4 mil. pasažierov. Jeho maximálna priepustnosť predstavuje 2 500 osôb za hodinu.

Akútny nedostatok leteckého personálu

Ministerstvo pre investície a rozvoj Kazachstanu zverejnilo 17.7. informáciu, podľa ktorej Medzinárodná organizácia pre civilné letectvo ICAO, na základe vlastnej analýzy, odporúča zvýšiť počet personálu zabezpečujúceho civilnú leteckú prepravu v Kazachstane až **2,5-násobne**. Vychádza z toho, že v súčasnosti pôsobí v krajine 55 leteckých spoločností a registrovaných je 889 lietadiel (prevažne malých strojov, avšak s ročným nárastom počtu o 10 %).

Rozvoj cestnej siete

Minister pre investície a rozvoj Ž. Kasymbek informoval 20.7., že v súčasnosti sa v Kazachstane vykonávajú stavebné práce na viac ako **4 tis. km** ciest republikového významu, čo predstavuje dvojnásobok oproti priemeru z minulých rokov a historický rekord. Celkovo by za rok 2018 malo byť uvedených do prevádzky **528 km** nových ciest republikového významu. Medzi najdôležitejšie úseky, ktoré budú ukončené v tomto roku, patrí cesta Astana – Pavlodar, Temirtau – Karaganda, Ural'sk – Kamenka. Cieľom je, aby v r.

2021-22 boli všetky cesty republikového významu v dobrom technickom stave. Situácia s miestnymi komunikáciami by sa rovnako mala postupne zlepšovať a kým v súčasnosti je 60 % oblastných ciest v dobrom stave, do r. 2024-25 by sa ich počet mal zvýšiť na 80 %.

Zlepšenie hodnotenia kvality logistiky

V najnovšom indexe efektívnosti logistiky Svetovej banky LPI (**Logistics Performance Index**) sa Kazachstan umiestnil na **71. mieste** spomedzi 160 hodnotených krajín a predbehol všetkých partnerov v regióne, dokonca aj Ruskú federáciu (75). Slovensko sa umiestnilo na 53. priečke. V indexe, ktorý sa zverejňuje každé 2 roky, Kazachstan pritom poskočil o 9 priečok, hlavne vďaka realizácii viacerých veľkých projektov v oblasti dopravnej infraštruktúry, skráteniu doby prepravy cez svoje územie, zjednodušeniu vybavovania dokumentácie a zlepšeniu kvality služieb v oblasti dopravnej logistiky.

EEÚ sa stane mostom medzi Áziou a Európou

Predseda vlády B. Sagintajev vo svojom vystúpení na medzivládnej rade Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ) v ruskom Sankt Peterburgu 27.7. vyhlásil, že krajiny EEÚ musia efektívne využívať svoj prepravný potenciál a infraštruktúru tak, aby sa stali mostom medzi Áziou a Európou, Pacifickým a Atlantickým oceánom. Zdôraznil pritom podporu Kazachstanu realizácii infraštruktúrnych mega projektov, akým je napríklad vysokorýchlostná železnica a diaľnica na osi Čína-Kazachstan-Ruská federácia-Bielorusko-Európa alebo lodná preprava z Číny a Kazachstanu cez Kaspické a Čierne more do Európy.

Rast objemu nákladnej železničnej prepravy

Národná železničná spoločnosť KTŽ (AO «НК «Казakhstan темир жолы») informovala 30.7., že za 1. polrok 2018 prepravila **106,5 mld. tonokilometrov nákladu**, čo v porovnaní s rovnakých obdobím predchádzajúceho roka predstavuje **nárast o 9 %**. Plán spoločnosti KTŽ na celý rok 2018 predstavuje 219 mld. tkm. Tranzit tovarov po železnici v uvedenom období predstavoval 8,3 mil. ton (+23 %), objem kontajnerových tranzitov bol 206,6 tis. TEU (+39,5 %). **Preprava tovarov v smere Čína/Ázia- Európa a naspäť sa zvýšili 1,4-krát a dosiahla 109 tis. TEU**. Spoločnosť KTŽ taktiež informovala, že 26 % jej príjmov v súčasnosti zabezpečujú služby spojené s tranzitom tovarov, ktorý zaujíma 14 % celkového objemu nákladnej prepravy. Prezident N. Nazarbajev jej pritom stanovil úlohu zvýšiť do roku 2020 počet prepravených kontajnerov obidvomi smermi na 2 mil. a dosiahnuť príjmy z tranzitu nákladov vo výške 5 mld. USD. KTŽ je štátnou akciovou spoločnosťou v správe fondu národného blahobytu Samruk-Kazyna, v horizonte roku 2019 by však mala byť privatizovaná.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca / vzťahy s EÚ

Stretnutie ministrov zahraničných vecí Strednej Ázie

Ministri K. Abdrachmanov (Kazachstan), E. Abdyldajev (Kirgizsko), S. Muchridin (Tadžikistan), A. Kamilov (Uzbekistan) a námestník ministra zahraničných vecí Turkmenistanu B. Miatiev na stretnutí v kirgizskom meste Čoplon Ata **20.-22. júla 2018** prijali spoločné vyhlásenie, v ktorom konštatujú, že uvedené stretnutie je výsledkom realizácie dohôd, dosiahnutých v rámci pracovného stretnutia hláv krajín Strednej Ázie, uskutočneného v Astane 15. marca 2018 na základe iniciatívy kirgizskej strany. Nasledujúce stretnutie najvyšších predstaviteľov krajín Strednej Ázie sa uskutoční v Taškente v marci 2019 s cieľom ďalej prehĺbovať a rozširovať regionálnu spoluprácu.

Ministri počas stretnutia posúdili stav a perspektívy rozvoja regionálnej spolupráce, otázky zabezpečenia ochrany štátnych hraníc, dopravných a tranzitných komunikácií, využívania vodno-energetických zdrojov, obchodno-ekonomickej a kultúrno-humanitárnej spolupráce, ako aj súčinnosti krajín Strednej Ázie v rámci medzinárodných organizácií. Uvítali pozitívnu dynamiku procesu medzinárodnej právnej registrácie štátnych hraníc medzi krajinami Strednej Ázie, aktivizáciu medziregionálnej a cezhraničnej spolupráce v regióne.

Vyzdvihli tiež dôležitosť ďalšieho rozvoja spolupráci v oblasti boja s medzinárodným terorizmom a extrémizmom, nelegálnym obchodom s drogami, medzinárodným organizovaným zločinom a druhými výzvami a hrozbami regionálnej bezpečnosti, ako aj ďalšej spolupráce v rámci medzinárodných a regionálnych organizácií. Podčiarkli nevyhnutnosť vytvárania vhodných podmienok pre ďalšie posilňovanie obchodno-ekonomických väzieb, zvyšovania objemu vzájomného obchodu. Vyjadrili názor, že rozvoj investičnej spolupráce v rámci regiónu predstavuje dôležitú súčasť podnikateľských aktivít medzi krajinami Strednej Ázie. Potvrdili, že rozširovanie prepravných možností regiónu prispeje k posilňovaniu ekonomickej spolupráce, rozvoju dopravnej infraštruktúry a rastu objemu prepravy nákladov cez transportné komunikácie krajín regiónu.

Podporili komplexné využívanie vodno-energetických zdrojov v Strednej Ázii a podčiarkli dôležitosť rozpracovania trvalo udržateľných dlhodobých mechanizmov rozvoja vzájomne výhodnej spolupráce v danej oblasti pri zohľadnení záujmov a potrieb krajín regiónu. Ocenili kultúrno-historickú a jazykovú celistosť národov krajín Strednej Ázie a potvrdili svoj záväzok ďalej spolupracovať v oblasti vzdelávania, kultúry, umenia, vedy a cestovného ruchu. Nasledujúce stretnutie ministrov zahraničných vecí Strednej Ázie sa uskutoční v Tadžikistane v r. 2019. Kazašská strana počas stretnutia podporila pozíciu Turkménska na poste predsedu Medzinárodného fondu pre záchranu Aralského mora, ktorý predstavuje jedinú inštitucionálnu dialógovú platformu v Strednej Ázii na úrovni hláv krajín.

Vzťahy Stredná Ázia – USA

V dňoch 20.-23.7. sa zástupcovia 5 krajín Strednej Ázie stretli v Almaty a Taškente s partnermi z USA, aby diskutovali o otázkach ochrany životného prostredia, hospodárskej spolupráce a bezpečnosti, vrátane boja proti extrémizmu a terorizmu v regióne Strednej Ázie a o riešení situácie v Afganistane. Delegáciu USA viedli M. Singh (Assistant Secretary of State for the Bureau of Economic and Business Affairs) a H. Ensher (Acting Deputy Assistant Secretary of State for Central Asia). Účastníci rokovaní sa zhodli na tom, že stabilný a udržateľný rozvoj v Strednej Ázii je úzko spojený s dosiahnutím mieru a dohody v susednom Afganistane.

Rozvoj spolupráce s Palestínou

Palestínsky minister zahraničných vecí Palestínskej samosprávy R. al-Maliki uskutočnil 31.7. svoju prvú oficiálnu návštevu Astany, počas ktorej bolo podpísané memorandum o politických konzultáciách medzi ministerstvami zahraničných vecí oboch krajín a tiež memorandum o spolupráci medzi obchodnými komorami. Vyzdvihnutý bol obojstranný záujem o rozvoj spolupráce v obchodno-ekonomickej a kultúrno-humanitárnej oblasti, poľnohospodárstve, medicíne a vzdelávaní. Minister zahraničných vecí Kazachstanu K. Abdrachmanov v tejto súvislosti uviedol, že urovanie palestínsko-izraelského konfliktu musí byť založené na princípe „dve krajiny dvoch národov“, ktorý predpokladá vytvorenie palestínskeho štátu podľa hraníc z roku 1967 s hlavným mestom vo východnom Jeruzaleme.

Vzťahy s Turkménskom

Minister zahraničných vecí Kazachstanu K. Abdrachmanov v telefonickom rozhovore 30.7. so svojím turkménskym partnerom R. Meredovom diskutoval o príprave nadchádzajúcich stretnutí na vysokej úrovni. Vyzdvihli pritom vysokú dynamiku kazaško-turkménskych vzťahov, rozvoj obchodnej a ekonomickej spolupráce a posilňovanie kultúrnych väzieb. Venovali sa tiež príprave 5. Kaspického summitu, ktorý sa uskutoční v kazašskom meste Aktau 12. augusta 2018 za účasti prezidentov oboch krajín, ako aj spoločným aktivitám v rámci Medzinárodného fondu na záchranu Aralského mora (IFAS), oslavujúcemu v tomto roku svoje 25. výročie (<http://ec-ifas.waterunites-ca.org/about/index.html>).

6. Eurázijská ekonomická únia (EEÚ)

Zasadnutie Medzivládnej rady EEÚ

Predseda vlády B. Sagintajev sa 27.7. zúčastnil na zasadnutí Medzivládnej rady EEÚ v Sankt Peterburgu. Tradične sa zasadnutie uskutočnilo v úzkom a rozšírenom formáte. V úzkom formáte účastníci posúdili pokrok v implementácii digitálnej agendy EEÚ, otázky spolupráce v oblasti poľnohospodárstva, energetiky a dopravy. Posúdené boli tiež otázky vytvorenia spoločného trhu so zemným plynom, vytvorenia jednotného systému tranzitu tovarov na colnom území EEÚ s využitím technických prostriedkov a integráciou národných informačných systémov členských krajín EEÚ. Na zasadnutí v rozšírenom formáte boli prerokované otázky colnej spolupráce, ako aj nástroje na usmernenie spolupráce a náhrady dovozu v prioritných priemyselných odvetviach. Kazachstan sa podľa vyjadrenia premiéra Sagintajeva vždy snažil o zapojenie ďalších hráčov do integračného procesu EEÚ, preto podporuje pokračovanie rokovaní o uzatvorení obchodno-ekonomických dohôd EEÚ s ďalšími krajinami ako Izrael, India, Egypt, Singapur alebo Srbsko. Pre Kazachstan predstavuje EEÚ prioritný zahranično-ekonomický projekt.

20. výročie historickej deklarácie s Ruskom

Pred 20 rokmi, 6.7.1998, prezidenti N. Nazarbajev a B. Jeľcin podpísali Deklaráciu medzi Kazašskou republikou a Ruskou federáciou o večnom priateľstve a spojeníctve orientovanom na XXI. storočie. Minister zahraničných vecí Kazachstanu v tejto súvislosti uviedol, že podpísanie tohto dôležitého dokumentu vytvorilo podmienky pre vytvorenie vzorového modelu spolupráce a všestrannej súčinnosti medzi obidvomi krajinami a po prvýkrát zadefinovalo vzťahový charakter vzťahov medzi Kazachstanom a Ruskom. Ako uviedol, za uplynulých 20 rokov sa vzťahy medzi Kazachstanom a Ruskou federáciou rozvíjajú presvedčivo a dynamicky, spolupráca sa prehĺbuje vo všetkých oblastiach a stala sa spoľahlivým základom mechanizmu strategického partnerstva oboch krajín. Vzťahy medzi obidvomi krajinami predstavujú v súčasnosti úspešný a efektívny model dvojstrannej a integračnej spolupráce, ktorá je garanciou stability a bezpečnosti na celom eurázijskom priestranstve, podčiarkol minister Abdrachmanov.

Spustenie projektu monitoringu pohybu nákladov medzi Kazachstanom a Ruskom

Na zasadnutí Eurázijskej medzivládnej rady v Sankt Peterburgu 27.7. bolo oznámené, že Kazachstan a Rusko začínajú realizovať spoločný pilotný projekt monitoringu automobilových tranzitných preprav s využitím navigačných colných plomb, ktoré umožnia kontrolovať pohyb tovarov na území oboch krajín v online režime. Spustený bude tiež ďalší pilotný projekt zameraný na označovanie tabaku a tabakových výrobkov, ktorého cieľom bude obmedziť nelegálnych obchod s týmito produktmi.

Zákaz dovozu hydiny z Ruskej federácie

Ministerstvo poľnohospodárstva Kazachstanu oznámilo 26.7., že dočasne pozastavuje dovoz hydiny, vajec a výrobkov z hydiny (pokiaľ neprešli tepelnou úpravou nad 70°C) z Orlovskej, Rostovskej a Nižegorodskej oblasti RU. Príčinou je nový výskyt vysoko patogénneho vírusu vtáčej chrípky v uvedených oblastiach Ruskej federácie.

Zdraviu škodlivé mäsové výrobky z Ruska

Výbor pre ochranu verejného zdravia zverejnil 19.7. výsledky kontroly mäsových výrobkov v Severokazašskej oblasti, kam sa najviac dováža produkcia z Ruskej federácie. Z viac ako tisíc vykonaných kontrol bol v 285 prípadoch zistený nedovolený vysoký obsah zdraviu škodlivých nitrátov a ďalších konzervantov, farbív a antibiotika levomicetin. Najhoršie výsledky mala produkcia ruských firiem ЗАО «Стародворские колбасы» a АО «Омский бекон».

Rast obchodnej výmeny s krajinami EÚ

Celkový obrat vzájomného obchodu Kazachstanu s krajinami EÚ za január-máj 2018 dosiahol **7,3 mld. USD** a medziročne sa zvýšil o **7,4 %**. Vývoz rástol rýchlejšie (+10,1 %, 2,3 mld. USD) ako dovoz (+6,2 %, 5,0 mld. USD). Kľúčovým partnerom Kazachstanu v EÚ ostáva Ruská federácia s 92 %-ným podielom na obchodnom obrate. Obchodná výmena s ostatnými krajinami neprekračuje úroveň niekoľkých percent – Kirgizsko pokrýva 4,2 % obratu, Bielorusko 3,6 % a Arménsko 0,1 %. Kazachstan z priestoru EÚ dováža hlavne stroje a zariadenia (24,6 % dovozu za 1-5/2018), nerastné suroviny (18,5 %), chemické výrobky (16 %) kovy a výrobky z kovov (14,4 %). V jeho vývoze do EÚ prevládajú kovy a výrobky z kovov (35,7 %), nerastné suroviny (35 %) a chemické výrobky (13,3 %).

7. Dôležité výstavy a veľtrhy v teritóriu (september 2018)

Kaz Build Almaty

25. ročník medzinárodného stavebného veľtrhu

Termín konania: 04.09.-06.09.2018

Miesto: Almaty, Atakent ITC, ul. Timiryazeva 45

<https://kazbuild.kz/ru/>

Zoznam vystavovateľov:

<https://kazbuild.kz/ru/vystavka/spisok-uchastnikov/2018>

Aqua Therm Almaty

11. ročník veľtrhu bytového a priemyselných zariadení na vykurovanie, zásobovanie vodou, sanitárnu techniku, klimatizáciu a ventilačnú techniku

Termín konania: 04.09.-06.09.2018

Miesto: Almaty, Atakent ITC, ul. Timiryazeva 45

<https://www.aquatherm-almaty.kz/ru/>

Zoznam vystavovateľov:

<https://www.aquatherm-almaty.kz/ru/vystavka/spisok-uchastnikov/2018>

Central Asia Machine World

9.ročník strojárskeho veľtrhu

Termín konania: 13.09.-15.09.2018

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://www.machineworld.kz/>

Zoznam vystavovateľov:

<http://www.machineworld.kz/Exhibitors/Exhibitor-List/?lang=ru>

Central Asia Electricity World

9.ročník elektrotechnického veľtrhu

Termín konania: 13.09.-15.09.2018

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://electricityexpo.com/>

Zoznam vystavovateľov:

<http://electricityexpo.com/Exhibitors/Exhibitor-List/?lang=ru>

Central Asia Security World

9.ročník veľtrhu bezpečnostnej techniky

Termín konania: 13.09.-15.09.2018

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://www.secureworld.kz/>

Zoznam vystavovateľov:

<http://www.secureworld.kz/Exhibitors/Exhibitor-List/?lang=ru>

Kazintermebel

11. ročník veľtrhu nábytku

Termín konania: 13.09.-15.09.2018

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://www.kazintermebel.kz/>

Zoznam vystavovateľov:

<http://www.kazintermebel.kz/Exhibitors/Exhibitor-List/?lang=ru>

Home Central Asia

11. ročník veľtrhu interiérov a potrieb pre domácnosť

Termín konania: 13.09.-15.09.2018

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://homexpo.kz/>

Zoznam vystavovateľov:

<http://homexpo.kz/Exhibitors/Exhibitor-List/?lang=ru>

Transkazakhstan / Translogica

22. ročník veľtrhu dopravy a logistiky

Termín konania: 18.09.-20.09.2018

Miesto: Almaty, Atakent ITC, ul. Timiryazeva 45

<https://www.transkazakhstan.kz/ru/>

Zoznam vystavovateľov:

<https://www.transkazakhstan.kz/ru/vystavka/interaktivnyj-katalog-uchastnikov/2017>

Astane Leisure

15. ročník medzinárodného veľtrhu cestovného ruchu

Termín konania: 26.09.-28.09.2018

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

www.leisure.kz

Zoznam vystavovateľov:

<https://www.leisure.kz/ru/vystavka/spisok-uchastnikov/2017>

Prehľad výstavných akcií organizovaných v Kazachstane v roku 2018:

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%B5trhy+a+v%C3%BDstavy+2018>

Prehľad výstavných akcií organizovaných v Kazachstane v roku 2019:

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%B5trhy+a+v%C3%BDstavy+2019>

Zdroj: Kapital KZ, Kazinform, Government KZ, Zakon KZ, Akorda KZ, 24 Chabar, Forbes KZ, Finprom KZ, Informburo KZ, Strategy 2050, Kazpravda, Primeminister KZ, Tengrinews, Kazakhstan Today, Kaznews, Astana Times, Ranking KZ, Ministerstvo energetiky KZ, Ministerstvo financií KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Ministerstvo národného hospodárstva KZ

Spracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 02.08.2018